

วิเคราะห์ประเด็นสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ : ศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย พ.ศ. 2560

The Analysis of Rights and Liberty in the Constitution: A Comparative Study
Between the Constitution of Kingdom of Thailand B.E. 2550 and B.E. 2560

ฐิติรัตน์ เกียรติบำรุง¹ วิจิตรา ศรีสอน² กิตติวิมล หานุกศักดิ์สิทธิ์³ พระศตวรรษ บัญกมล⁴ กัลป์กร ลากเดโช⁵

Thitirat Kiatbamrung, Wijittra Srisorn, Kittiwim Hansaksit, Satawat Boonkamon
and Kanlayakorn Lapdecho

Received : September 2021, 9 Revised : September 2021, 23 Accepted : November 2021, 2

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิเคราะห์ประเด็นสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ : ศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และ 2) ศึกษาเปรียบเทียบประเด็นสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ 2560

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of political Science Program in Government , College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: s59463825018@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

³ หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Doctor of political Science Program in Government , College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: s60484944011@ssru.ac.th

⁴ หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Doctor of political Science Program in Government , College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: s62484944007@ssru.ac.th

⁵ หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Doctor of political Science Program in Government , College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: s62484944004@ssru.ac.th

ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสาร ผลงานวิจัย และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแยกประเด็นภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อย

ผลการวิจัย พบว่า สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้มีการเพิ่มเติมเงื่อนไข การจำกัดสิทธิ กล่าวคือ ต้องไม่กระทบ หรือ เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ต้องไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น หากการใช้สิทธิและเสรีภาพเข้าลักษณะเหล่านี้ ก็เป็นเหตุให้ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพได้ การตรากฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพประชาชน รัฐธรรมนูญได้วางหลักเกณฑ์ในการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนด กรณีไม่ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระ หรือจำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วยและต้องมีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไป สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 บางส่วนได้ถูกกำหนดไว้ในหมวดหน้าที่ของรัฐ และแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 อาทิ การศึกษา และสาธารณสุขให้เป็นหน้าที่ของรัฐ

คำสำคัญ (keywords): สิทธิ เสรีภาพ การศึกษาเปรียบเทียบ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

Abstract

Rights and liberties of the Thai people in accordance with the provision of Constitution of the Kingdom of Thailand 2017, regarding the protection of rights and liberties and conditions for restriction of rights were added. Meaning that must not affect or threaten the stability of the state, must not affect public order or that good morality of people and must not violate the rights and liberties of others'. If the exercise of rights and duties in such a way, it shall lead to a restriction of rights and liberties. Regarding the enactment that restricts the rights and liberties of the people, the Constitution provides rules for the enactment the legislative branch in accordance with the conditions established by the Constitution. In the event that conditions are not stipulated, legislation in contrary with the rule of law and does not unreasonably increase the burden or limit the rights or liberties of persons. It shall not affect the human dignity of a person and must state the reasons and necessity rights and liberties that are restricted. Finally, enactment must be applied in general. Some of the rights and liberties of the people in the Constitution B.E. 2550 are defined in the restriction of rights and liberties in the Constitution B.E. 2560, for example, education and public health are identified as a state duty.

Keywords : Rights, liberties, comparative study, Constitution of the Kingdom of Thailand

บทนำ (Introduction)

นับแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 โดยที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้ทรงพระราชทานธรรมนูญการปกครองหรือรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยเมื่อ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เรียกว่า พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว และพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามประเทศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 ทำให้มีการถือเอาวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นฉบับถาวรนี้เป็นวันรัฐธรรมนูญของทุกปี คือวันที่ 10 ธันวาคม ตั้งแต่การเปลี่ยนการปกครอง ได้มีการประกาศ รัฐธรรมนูญฉบับถาวรและฉบับชั่วคราวมาแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ ซึ่งฉบับที่บังคับใช้ในปัจจุบันคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2560 เป็นต้นมา (กาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์, ชีพ จุลมนต์, สุวิจักขณ์ นาควัชระชัย, และเอก อังสนานนท์, 2557)

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในช่วงแรกๆของการประกาศ รัฐธรรมนูญ บทบัญญัติดังกล่าวปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญไม่มาก ซึ่งตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรก และฉบับ ต่อๆ มา

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในประเด็นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ที่พัฒนาการ ตามลำดับ ดังนี้

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ไม่มีบทบัญญัติรับรองสิทธิ เสรีภาพของชาวไทยไว้แต่อย่างใด ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของ ชาวไทยไว้ในหมวด 2 และมีเพียง 4 มาตรา คือ มาตรา 12-14 ส่วนมาตรา 15 กล่าวถึงหน้าที่ของชาวไทย สิทธิเสรีภาพ ที่รับรองเป็นที่รู้จักกันมาแต่ดั้งเดิมซึ่งเรียกว่า “สิทธิทางการเมืองและสิทธิทางแพ่ง” (Political and Civil Rights) เช่น บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย (ม.12) บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใดๆ (ม.13) เสรีภาพใน ร่างกาย เคหะสถาน ทรัพย์สิน การพูด ฯลฯ ซึ่งเรียกในทางวิชาการว่า “สิทธิเสรีภาพในทางลบ” (Negative) เป็นสิทธิ เสรีภาพเกี่ยวกับการจำกัดอำนาจของรัฐ ส่วนสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Right) ซึ่งเป็นสิทธิ ชนิดใหม่นั้นไม่ได้รับรองไว้โดยตรง แต่กล่าวไว้กว้างๆ เช่น เสรีภาพในการศึกษาอบรมการอาชีพ (ม.13) เป็นต้น ซึ่งเรียก ในทางวิชาการว่า “สิทธิและเสรีภาพในทางบวก (Positive)” เป็นสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่ของรัฐที่ จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนอยู่ดีกินดีมีมาตรฐานชีวิตที่สูงขึ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 บัญญัติไว้ในหมวด 2 (มาตรา 12-16) มีข้อความ คล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แต่ได้เพิ่มสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ภายในเงื่อนไขและ วิธีการกฎหมายบัญญัติ (ม.15) อีกมาตราหนึ่งด้วย (กุลพล พลวัน, 2538 หน้า 126)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์กว่า ฉบับก่อนๆ ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของชาวไทยไว้อย่างละเอียด (มาตรา 26-53) แต่ส่วนมากเป็นสิทธิทาง การเมืองและสิทธิทางแพ่ง เช่น ความเสมอกันในกฎหมาย (ม. 27) เสรีภาพในการ นับถือศาสนา (ม.28, ม.29 และ ม. 30) ได้รับรองสิทธิของบุคคลในคดีอาญาว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ ในเวลาที่กระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ใน กฎหมาย ซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” (ม.29) และ “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือ จำเลย

ไม่มีความผิด ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดได้” ฯลฯ (ม.30) (กุลพล พลวัน, 2538 หน้า 126,127) ซึ่งสังเกตได้ว่า ม.29 และ ม.30 มีข้อความคล้ายคลึงกับข้อ 11 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอย่างมาก

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ยังรับรองเสรีภาพในร่างกาย (ม.31) สิทธิในทรัพย์สิน (ม.34) เสรีภาพในการพูด การเขียนการพิมพ์ และการโฆษณา (ม.35) เสรีภาพในการศึกษาอบรม (ม.36) เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคมเมือง มีวัตถุประสงค์ไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย (ม.38) สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ (ม.42) สิทธิในครอบครัว (ม.43) ฯลฯ ซึ่งมีข้อความสอดคล้องกับปฏิญญาฯ เป็นส่วนมาก (กุลพล พลวัน, 2538 หน้า 126,127)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 เป็นรัฐธรรมนูญที่ถือว่าดีที่สุด และเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด ได้วางหลักการใหม่ ๆ ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งในด้าน “สิทธิเสรีภาพในทางลบ” เพื่อจำกัด “อำนาจ” ของรัฐมิให้กระทำการก้าวล่วงเข้าไปในสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามอำเภอใจ และ “สิทธิเสรีภาพในทางบวก” ซึ่งบัญญัติถึง “หน้าที่” ของรัฐในการให้บริการแก่ประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยสมาชิกที่รัฐสภาเลือกตั้งจากประชาชน 76 จังหวัด ุละ 1 คน และสมาชิกที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีประสบการณ์จากสาขาต่างๆ 23 คน รวมเป็น 99 คน ได้ร่วมการร่างรัฐธรรมนูญ จนผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา และประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เพิ่มสิทธิเสรีภาพใหม่ๆ และความเสมอภาคให้ประชาชน โดยสรุปได้ดังนี้ (บวรศักดิ์ อุวรรณโน, 2547 หน้า 53)

1. สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน ซึ่งเพิ่มขึ้นดังนี้

1.1 การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันหมายถึง การห้ามปฏิบัติต่อมนุษย์เยี่ยงสัตว์หรือเยี่ยงทาส เช่น จะนำมนุษย์มาทดลองเหมือนสัตว์ไม่ได้ (ม.4 ม.26 และ ม.28)

1.2 ขยายสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ซึ่งเป็นแม่บทของสิทธิเสรีภาพอื่นๆ โดยห้ามการทรมานทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม (ม.31) ห้ามการจับโดยไม่มีหมายศาลและต้องนำตัวไปศาลใน 48 ชั่วโมง (ม.237) และห้ามมีการจับหรือควบคุมตัวโดยผิดกฎหมาย

1.3 รับรองสิทธิในครอบครัว และความเป็นอยู่ส่วนตัว (ม.34) และกำหนดให้รัฐมีหน้าที่คุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากการใช้ความรุนแรง (ม.53) และมีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวในฐานะหน่วยสำคัญสูงสุดของสังคม (ม.80)

1.4 เสรีภาพทางมโนธรรมและศาสนา โดยรับรองเสรีภาพในทางปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ (ม.38) กำหนดให้รัฐคุ้มครองและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น สร้างความสมานฉันท์ระหว่างทุกศาสนา และนำหลักธรรมศาสนามาพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพชีวิต (ม.73)

1.5 รับรองสิทธิพยานในคดีอาญาและผู้เสียหาย ให้ได้รับคุ้มครองจากรัฐและค่าตอบแทน (ม.244 -245) สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ได้รับการบรรเทาความเสียหายที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ (ม. 245)

1.6 สิทธิผู้ต้องหา ที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวน (ม.241) และสิทธิจำเลยที่ถูกคุมขังแต่ต่อมาศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้ทำผิด ที่จะเรียกค่าทดแทนจากรัฐ (ม.246)

1.7 สิทธิของบุคคลทั่วไปที่จะร้องขอให้ศาลปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมคุมขัง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ม.240)

2. สิทธิในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ เพิ่มขึ้นดังนี้

2.1 ปรับปรุง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพของสื่อมวลชนโดยห้ามการปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุและโทรทัศน์ เพราะแสดงความคิดเห็น หรือ เสนอข่าว (ม.39) กำหนดให้ความถี่ที่ใช้สำหรับวิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคมอื่น อาทิ โทรศัพท์ เป็นทรัพยากรของชาติเพื่อสาธารณะประโยชน์ ภายใต้การกำกับขององค์กรอิสระ (องค์กรอิสระ หมายถึง องค์กรที่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐ แต่มีระบบบริการจัดการที่อิสระจากอำนาจการเมืองในฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ (ม.40) และให้เจ้าหน้าที่ สื่อมวลชนทุกประเภททั้งของรัฐและเอกชนมีเสรีภาพในการเสนอข่าวหรือความเห็นโดยอิสระภายใต้จรรยาบรรณ (ม.41) และกำหนดให้รัฐต้องจัดโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ทั่วกันทั้งประเทศ (ม.78) ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ข่าวสารที่ปลอดจากการแทรกแซงของผู้ใด

2.2 ขยายความสำคัญของเสรีภาพทางวิชาการและการศึกษา (ม.42) โดยให้รัฐต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เปล่าอย่างน้อย 12 ปี (ม.43) จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ และพัฒนาวิชาชีพครู (ม.81) ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นจัดการศึกษาและฝึกอาชีพตามความเหมาะสม กับความต้องการของท้องถิ่น (ม.289) กำหนดให้ผู้สมัคร ส.ส, ส.ว และรัฐมนตรีต้องจบปริญญาตรี (ม.107(3), ม.125(3) และ ม.206 (3)

2.3 สิทธิในการรับบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะผู้ยากไร้มีสิทธิรักษาพยาบาลฟรี (ม.52 และ ม.82)

2.4 สิทธิเด็กและเยาวชน ที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ไม่ให้มีการใช้ความรุนแรงและปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม และหากไม่มีผู้ดูแล รัฐต้องเลี้ยงดูและให้การศึกษาบรม (ม.53 และ ม.80)

2.5 สิทธิคนชราเกิน 60 ปี ที่ไม่มีรายได้ ที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ (ม.54 และ ม.80)

2.6 สิทธิผู้พิการหรือทุพพลภาพ ที่จะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะจากรัฐ (ทางขึ้นลง หอ้งน้ำ ที่นั่งในรถโดยสาร ฯลฯ) และ ความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ (ม.55 และ 80) รวมทั้งยกเลิกข้อห้ามคนหูหนวกและเป็นใบ้สมัครรับเลือกตั้ง

2.7 สิทธิผู้บริโภค ที่จะมืองค์กรอิสระ (องค์กรอิสระ หมายถึงองค์กรอิสระไม่ใช่ภาครัฐ แต่มีกฎหมายจัดตั้ง) ที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคที่เป็นประชาชนทั่วไป มาช่วยตรวจสอบผู้ผลิต และผู้จำหน่ายที่เป็นเอกชนเพิ่มขึ้นจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่เดิม (ม.57)

2.8 สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ม.46 และ ม.79) ร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น (ม.290) รัฐและองค์กรอิสระที่ให้ความเห็นเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ม.56 วรรค 2)

2.9 สิทธิบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งสิทธิฟ้องหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ม.56 และ ม.79)

2.10 สิทธิขอให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐรักษากฎหมาย รักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและบริการประชาชน และวางตนเป็นกลางทางการเมือง (ม.70)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นกฎหมายไทยฉบับแรกที่เมื่อร่างเสร็จและได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติแล้วได้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบ และจัดให้มีการลงประชามติเพื่อความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2550 ผลปรากฏว่าผู้มาลงประชามติ ร้อยละ 57.81 เห็นชอบ ร้อยละ 42.19 ไม่เห็นชอบสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้วางแนวทางการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยยึดตามแนวทางและแก้ไขจุดอ่อนของรัฐธรรมนูญปี 2540 เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากรัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิเสรีภาพโดยคุ้มครองส่งเสริมขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชน บทบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพของชาวไทย (ม.26-69) จุดแข็งของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550

คือบทบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น รัฐต้องจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน ทุกชนชั้น ผู้ยากไร้ ผู้พิการ ทูพพลภาพ ต้องได้รับการศึกษาทัดเทียมบุคคลอื่น ผู้ไร้ที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุ ไม่มีรายได้เพียงพอ ต้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐให้สิทธิประชาชนได้รับหลักประกันและสวัสดิภาพในการทำงาน ให้สิทธิแก่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ ในการรวมกลุ่มเพื่อปกป้องสิทธิของตน ที่สำคัญคือให้มีผลบังคับทันที รัฐธรรมนูญปี 2540 ที่ระบุข้อความท้ายมาตราต่างๆ ว่า “ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” หมวดที่ได้รับการบัญญัติขึ้นมาใหม่ เช่น “สิทธิชุมนุม” ชุมชนสามารถปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท้องถิ่นของตนหรือการกำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความเห็น หากโครงการก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตหรือทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ (บรรศักดิ์ อูวรรณโน, 2547, หน้า 37)

สืบเนื่องจากวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ กระทำการรัฐประหารและยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ต่อมาในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ.2557 ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 36 คน สรรพมาจกสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพื่อร่างรัฐธรรมนูญถาวรฉบับใหม่และกำหนดให้คณะกรรมการฯ ร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ได้รับความเห็นหรือข้อเสนอแนะจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ วันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 นายเทียนฉาย กีระนันทน์ ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ ลงนามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ซึ่งมี นายบรรศักดิ์ อูวรรณโน เป็นประธาน

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้ครอบคลุม ตามนี้ มาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญชั่วคราวกำหนดร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เดิมมี 315 มาตรา หลังจากได้รับข้อเสนอของสภาปฏิรูปแห่งชาติแล้ว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ปรับแก้ไขเนื้อหาให้เหลือ 285 มาตรา แต่ในวันที่ 6 กันยายน พ.ศ.2558 สภาปฏิรูปแห่งชาติมีมติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการฯ ส่งผลให้สภาปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมการฯ สิ้นสุดลงในวันนั้น

ในวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2558 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ลงนามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 21 คน โดยมีนาย มีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธาน ได้ร่างรัฐธรรมนูญวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ในการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ปรากฏว่าผ่านความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 15,562,027 คะแนน ขณะที่คำถามพ่วงว่าด้วยการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภาเลือกนายกรัฐมนตรีภายในระยะเวลา 5 ปีแรก ผ่านความเห็นชอบด้วยคะแนน 13,969,594 คะแนน นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 ที่ผ่านการออกเสียงประชามติต่อจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2538)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2560 โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับสนองพระราชโองการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

จากการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงนำไปสู่การศึกษาวิจัยในเรื่อง การวิเคราะห์ประเด็น สิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ โดยการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ทั้งนี้เพื่อศึกษาหลักสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560

วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาถึงสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประเด็นสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ 2560

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ประเด็นสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ : ศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560” มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้สำหรับกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยได้กำหนดกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) นั้นประกอบไปด้วยตลอดจนผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลจากการค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลที่ได้อาจมาจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้ อย่างบูรณาการในทางวิชาการ อันเป็นแนวทางประการสำคัญในการนำไปสู่การสร้างเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันได้แก่ กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นั้น ได้นำข้อมูลที่ได้จาก กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ อันจะได้ดำเนินการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (major themes) หรือแบบแผนหลัก (major pattern) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (sub-themes) และหัวข้อย่อย (categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ประเด็นสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ : ศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560” สามารถแบ่งส่วนของผลสรุปของการวิจัยในครั้งนี้ได้เป็นส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวดสิทธิ และ เสรีภาพ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. เงื่อนไขการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้รับการคุ้มครองแต่มีเงื่อนไข คือ

1.1 ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ

1.2 ไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

1.3 ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น หากการใช้สิทธิและเสรีภาพเข้าลักษณะเหล่านี้

ก็เป็นเหตุให้ถูกจำกัดเสรีภาพได้

2. การตรากฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพบุคคลต้องเป็นตามเงื่อนไขดังนี้

2.1 ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม

2.2 ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควร

2.3 ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2.4 ต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

2.5 กฎหมายดังกล่าวต้องใช้ในการทั่วไป คือเมื่อประกาศใช้แล้วมีผลต่อทุกคนเท่าเทียมกัน

ไม่มุ่งหมายใช้กับบางคน หากมีการออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ขัดกับเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งก็สามารถยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยว่ากฎหมายฉบับนั้นๆ ขัดต่อมาบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 26 และกฎหมายนั้นๆ ก็จะบังคับใช้ไม่ได้

3. ความเสมอภาค ตามมาตรา 27 บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใดจะกระทำไม่ได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐและพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ มีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

4. สิทธิของประชาชนชาวไทย บุคคลย่อมมีสิทธิในเรื่องต่อไปนี้

4.1 สิทธิและเสรีภาพในชีวิต และร่างกาย ตามมาตรา 28

4.1.1 การจับและการคุมขังจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นที่กฎหมายบัญญัติ

4.1.2 การค้นตัวหรือการกระทำอันเป็นกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

4.1.3 การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำไม่ได้

4.2 สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามมาตรา 29

4.2.1 บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดไม่ได้

4.2.2 ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้

4.2.3 การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันไม่ให้มีการหลบหนี

4.2.4 ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองไม่ได้

4.2.5 คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามกฎหมายที่บัญญัติ

4.3 สิทธิในการไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน ตามมาตรา 30 การเกณฑ์แรงงานจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในขณะที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในสภาวะสงครามหรือการรบ

4.4 สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว มาตรา 32 สิทธิความเป็นส่วนตัว หมายถึง สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพังปราศจากการแทรกแซงของบุคคลอื่น สิทธิส่วนบุคคล คือ สิทธิประจำตัวของบุคคลอันประกอบด้วย เสรีภาพในร่างกาย การดำรงชีวิต ความเป็นส่วนตัว ความเป็นส่วนบุคคล คือ สถานะที่บุคคลจะรอดพ้นจากการสังเกตการณ์รู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่างๆและมีความสันโดษ สิทธิความเป็นส่วนตัว มีลักษณะเกี่ยวข้องกับหลายเรื่อง เช่น สิทธิความเป็นส่วนตัวในทรัพย์สิน สิทธิความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร หรือสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล อันเกี่ยวกับตน นอกจากนี้ยังควบคุมถึงสิทธิในครอบครัวหรือสถาบันครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงของบุคคลที่ต้องได้รับการคุ้มครอง การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่น หรือ การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ ไม่ว่าในทางใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ (อมรัน ระเด่นอาหมัด, 2556)

บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว กากกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิดังกล่าว หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

4.5 สิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก ตามมาตรา 37

4.5.1 บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

4.5.2 การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของ และผู้ทรงสิทธิที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืนโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืนรวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับการเวนคืนนั้น

4.5.3 การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ให้กระทำเพียงเท่าที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น เว้นแต่เป็นการเวนคืนเพื่อนำอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนไปชดเชยให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามกฎหมายบัญญัติ

4.5.4 กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ให้ชัดเจน ถ้าไม่ได้ใช้ประโยชน์เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือ มีอสังหาริมทรัพย์เหลือจากการใช้ประโยชน์ และเจ้าของเดิมหรือทายาทประสงค์จะได้คืน ให้คืนแก่เจ้าของเดิมหรือทายาท

4.5.5 ระยะเวลาการขอเวนคืนและการคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดเชยไปให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

4.5.6 การตรากฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยระบุเจาะจงอสังหาริมทรัพย์หรือเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามความจำเป็น ไม่ให้ถือว่าเป็นการขัดต่อมาตรา 26 วรรคสอง (กฎหมายต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง)

4.6 สิทธิในสัญชาติ การห้ามเนรเทศบุคคลสัญชาติไทย

การเนรเทศบุคคลสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักรจะกระทำมิได้ การถอนสัญชาติของบุคคล ซึ่งมีสัญชาติไทยโดยกำเนิด จะกระทำมิได้เจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลสัญชาติไทย มิให้ถูกเนรเทศออกนอกราชอาณาจักรไทย หรือมิให้ถูกห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรไทย เป็นสิทธิเด็ดขาด ไม่มีข้อยกเว้น

4.7 สิทธิของผู้บริโภคในการรวมกัน จัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค ตามมาตรา 46 สิทธิของผู้บริโภคร่วมได้รับความคุ้มครอง บุคคลมีสิทธิรวมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค และองค์กรของผู้บริโภคดังกล่าวมีสิทธิรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดพลังในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ

ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งอำนาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค และการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

4.8 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข ตามมาตรา 47

บุคคลมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ มีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายที่กฎหมายบัญญัติ

4.9 สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของผู้เป็นมารดา บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปี และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ ตามมาตรา 48

4.9.1 สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังคลอดบุตรย่อมได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติ

4.9.2 บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

5. เสรีภาพของประชาชนชาวไทย บุคคลย่อมมีเสรีภาพ ดังต่อไปนี้

5.1 การนับถือศาสนา การปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา ตามมาตรา 31

บุคคลมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีต่อประชาชน

5.2 เคหสถาน ตามมาตรา 33

บุคคลมีเสรีภาพในเคหสถาน การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคหสถานหรือที่รโหฐานจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

5.3 การแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การสื่อสาร และเสรีภาพในวิชาการ ตามมาตรา 34

บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวกระทำไม่ได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้ย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

5.4 การติดต่อสื่อสาร ตามมาตรา 36 บุคคลมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใดๆ การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมถึงการกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้ล่วงรู้ หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

5.5 การเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ ตามมาตรา 38

5.5.1 บุคคลมีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือการผังเมือง หรือเพื่อรักษาสุขภาพของครอบครัว หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์ (นำไปต่อ ม 37)

5.5.2 การเนรเทศบุคคลสัญชาติไทยออกจากราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร และการถอนสัญชาติของบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิด จะกระทำไม่ได้

5.6 การประกอบอาชีพ ตามมาตรา 40

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพข้างต้น ต้องไม่มีลักษณะจะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา

5.7 การรวมตัวกัน ตามมาตรา 42

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือจัดการกีดกันหรือการผูกขาด

5.8 การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ตามมาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

5.9 การจัดตั้งพรรคการเมือง ตามมาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายดังกล่าวนี้อย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น รวมทั้งมาตรการกำกับดูแลไม่ให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

6. สิทธิของบุคคลและชุมชน บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ ดังต่อไปนี้

6.1 สิทธิเกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 41

6.1.1 ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

6.1.2 เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว

6.1.3 ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

6.2 สิทธิเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ ความเป็นอยู่ของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการของชุมชน ตามมาตรา 43

6.2.1 อนุรักษ์ ป่าไม้ หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

6.2.2 จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

6.2.3 เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้น โดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

6.2.4 จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

7. เสรีภาพของสื่อมวลชน ตามมาตรา 35

7.1 บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็น

7.2 การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลดรอนเสรีภาพในการนำเสนอข่าวหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ จะกระทำไม่ได้

7.3 การให้นำข่าวสารหรือข้อความใดๆ ที่ผู้ประกอบอาชีพสื่อมวลชนจัดทำขึ้นไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อใดๆ จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศที่อยู่ในภาวะสงคราม

7.4 เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

7.5 การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำไม่ได้ หน่วยงานของรัฐที่ใช้จ่ายหรือทรัพย์สินให้สื่อมวลชนไม่ว่าเพื่อประโยชน์ในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ หรือเพื่อการอื่นใดในทำนองเดียวกันต้องเปิดเผยรายละเอียดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบตามระยะเวลาที่กำหนดและประกาศให้ประชาชนทราบด้วย

7.6 เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ แต่ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์และภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ด้วย

8. การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครอง ตามมาตรา 49

บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไม่ได้ ผู้ที่ทราบว่ามีกรกระทำดังกล่าวมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ ในกรณีอัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ การดำเนินการทั้งหมดนี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการที่เป็นใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เปรียบเทียบประเด็นสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ 2560

จากการศึกษาเปรียบเทียบสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พบว่า

1. สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา มาตรา 49 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2550 ถูกกำหนดอยู่ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560

2. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ มาตรา 51 ตามรัฐธรรมนูญปี 2550 ถูกกำหนดอยู่ในหมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 55 ของรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560

3. สิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 57 และสิทธิอนุรักษ์บำรุงรักษาและได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตามมาตรา 67 วรรคสอง ตามรัฐธรรมนูญปี 2550 ถูกกำหนดอยู่ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 58 ของรัฐธรรมนูญปี 2560

4. สิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ มาตรา 56 และสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ มาตรา 62 ตามรัฐธรรมนูญปี 2550 ถูกกำหนดอยู่ในหมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐตามมาตรา 59 ของรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2560

5. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน มาตรา 47 ตามรัฐธรรมนูญปี 2550 ถูกกำหนดอยู่ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 60 ของรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2560
6. สิทธิของผู้บริโภค มาตรา 61 ตามรัฐธรรมนูญปี 2550 ถูกกำหนดอยู่ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 61 ของรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2560
7. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม มาตรา 40 ตามรัฐธรรมนูญปี 2550 ถูกกำหนดอยู่ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 68 ของรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2560
8. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ มาตรา 52 และมาตรา 54 ถูกกำหนดอยู่ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 71 ของรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2560
9. สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ มาตรา 44 ถูกกำหนดอยู่ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 74 ของรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2560
10. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน มาตรา 48 ถูกกำหนดอยู่ในหมวด 7 รัฐสภา มาตรา 98 (3) ของรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2560

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน จากสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในบางประการ ขึ้นในทางปฏิบัติ เช่น ให้ประชาชนมีสิทธิขอข้อมูลจากรัฐได้ แต่ในทางปฏิบัติไม่ได้ โดยการอ้างระเบียบต่างๆ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงมีแนวคิดไว้ในหมวดสิทธิและเสรีภาพ บางเรื่องเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญ เช่น สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ สิทธิในการได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน การสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน รวมทั้งบางเรื่องในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เช่น การจัดทำมีสารานุกรมประชาชนขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง ตามหลักการพัฒนาย่างยั่งยืนนั้น ควรนำไปบัญญัติไว้ในหมวดใหม่ในเรื่อง หน้าที่ของรัฐ เพื่อเป็นหลักประกันว่ารัฐต้องทำ และเพื่อทำให้สิทธิของประชาชนที่จะได้รับประโยชน์จากรัฐเกิดขึ้นอย่างแท้จริง เพราะจะได้ไม่ต้องกังวลว่าประชาชนจะมีสิทธิหรือไม่ เนื่องจากเป็นหน้าที่ของรัฐ และรัฐต้องดำเนินการ หากไม่ทำประชาชนฟ้องร้องได้ รัฐสภาสามารถนำไปอภิปรายไม่ไว้วางใจฐานละเลยหน้าที่ หรืออาจมีความผิดทางอาญา จึงมีการเพิ่มหมวด “หน้าที่ของรัฐ” มีสภาพบังคับกำหนดให้รัฐต้องทำตามหน้าที่ และวางหลักการทั่วไปของหมวด “หน้าที่ของรัฐ” ให้แตกต่างกับแนวนโยบายแห่งรัฐ คือหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐเป็นบทบัญญัติที่มีสภาพบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติ ไม่เช่นนั้นอาจเป็นเหตุฟ้องร้องบังคับให้รัฐปฏิบัติได้ หมวดหน้าที่ของรัฐจึงเป็นหลักการสำคัญและจำเป็น ซึ่งรัฐจะต้องดำเนินการให้ครบถ้วนและเหมาะสมกับสถานะทางการเงิน การคลัง สำหรับหมวดว่าด้วยนโยบายแห่งรัฐ เป็นทิศทางหรือแนวทางในการดำเนินนโยบายของรัฐ หากรัฐไม่ดำเนินการ จึงไม่อาจเป็นเหตุแห่งการฟ้องร้องให้รัฐต้องปฏิบัติได้ สอดคล้องกับแนวคิดของบวรศักดิ์ อูรรณโน (2547, หน้า 53) ที่เสนอถึงการเพิ่มสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคให้ประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งกล่าวไว้ว่า สิทธิในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ ควรปรับปรุงในรัฐธรรมนูญในประเด็น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพของสื่อมวลชน ขยายความสำคัญของเสรีภาพทางวิชาการและการศึกษา โดยให้รัฐ

ต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เปล่า สิทธิในการรับบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะผู้ยากไร้มีสิทธิรักษาพยาบาลฟรีสิทธิเด็กและเยาวชนที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ไม่ให้มีการใช้ความรุนแรงและปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม และหากไม่มีผู้ดูแลรัฐต้องเลี้ยงดูและให้การศึกษาบวรม สิทธิคนชรา เกิน 60 ปี ที่ไม่มีรายได้ที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ สิทธิผู้พิการหรือทุพพลภาพที่จะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะจากรัฐสิทธิผู้บริโภคที่จะมีองค์กรอิสระสิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสิทธิบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพสิทธิขอให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐรักษากฎหมาย รักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนาจความสะอาดและบริการประชาชน และวางตัวเป็นกลางทางการเมือง และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ สิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือสิทธิมนุษยชน ต้องการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์การขยายสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย แม่บทของสิทธิเสรีภาพอื่นๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. สิทธิและเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีความจำเป็นต้องกำหนดหมวดสิทธิและเสรีภาพไว้ในกรอบรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เป็นแม่บทหลักของกฎหมายอื่นๆ บัญญัติขึ้นให้สอดคล้องกัน ดังนั้นจึงควรปกป้องและพัฒนาประเด็นในด้านสิทธิและเสรีภาพให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางขึ้น
2. ควรสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในวงกว้าง เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นสิทธิพื้นฐานตามระบอบประชาธิปไตย
3. ควรมีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่เกิดขึ้นกับประชาชนจากกฎหมายที่เคยมีการละเมิดสิทธิและเสรีที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เอกสารอ้างอิง (References)

- กุลพล พลวัน. (2538). พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโน. (2547). รวมสารรัฐธรรมนูญฉบับ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ : กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก วันที่ 6 เมษายน 2560.
- กาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์, ชีพ จุลมนต์, สุวิจักขณ์ นาควัชระชัย, และเอก อังสนานนท์. (2557). รวมบทความวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 12 “ศาลรัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ”.
- อมรัน ระเด่นอาหมัด. (2556). การใช้สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญไทย พ.ศ.2550. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.